

POMARKUN KOTISEUTUMUSEO

KOKOELMAKÄSIKIRJA

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Museotoiminnan tarkoitus ja tavoitteet.....	2
3. Kokoelmatehtävä.....	2
4. Kokoelmahistoria.....	3
5. Kokoelmien nykytila.....	4
6. Kokoelmien hallinta.....	5
6.a. Objektiin liittäminen kokoelmiin.....	5
6.b. Objektiin käsittely ja säilyttäminen.....	6
6.c. Kokoelmien luettelointi ja inventointi.....	7
6.d. Poistot kokoelmista.....	7
7. Kokoelmien käyttö.....	10
7.a. Kokoelmien käyttö ja käyttäjät.....	10
7.b. Kokoelmien käyttö: lainaaminen.....	11
8. Kokoelmien tulevaisuus ja kokoelmatyön tavoitteet.....	11

1. Johdanto

Pomarkun kotiseutumuseo on Pomarkun kunnan ylläpitämä kulttuurihistoriallinen paikallismuseo, joka sijaitsee Pomarkun kirkonkylässä vanhassa kansakoulussa. Pomarkun kunta omistaa kotiseutumuseon rakennuksen sekä kokoelmat, johon kuuluu n. 1100 esinettä. Museon toiminta kohdentuu Pomarkun alueen kulttuuriperintöön.

Suurinta osaa kokoelmasta säilytetään kotiseutumuseon tiloissa, mutta isompia museoesineitä sekä osaa kokoelmasta (mm. rekiä, kärryjä, peltotyökalustoa, paloruiskuja yms.) säilytetään kunnan omistamassa vanhassa kruununmakasiinissa. Museoon kuuluu myös valokuvakokoelma, jota säilytetään kotiseutuarkistossa kunnantalolla.

Kotiseutumuseo toimii kokonaan kunnan alaisuudessa. Toiminnasta vastaa kirjastopalvelupäällikkö, jonka neuvonantajana toimii Satakunnan museo. Kotiseutumuseon toimintaa on kehitetty ammatillisesti hankkeiden kautta vuodesta 2012 lähtien. Hankkeet on toteutettu museoviraston avustuksella, jota on saatu muutaman vuoden välein. Avustuksen turvin on saatu palkattua museoalan ammattilainen kerrallaan n. 3 kuukaudeksi. Kesäisin museo on auki yleensä neljä viikkoa, jolloin avoinnapitoin palkataan nuori kesätyöntekijä. Muina aikoina museo on auki sopimuksen mukaan sekä tapahtumapäivinä.

Museon toimintaa ohjaa Museolaki (314/2019) sekä Museotyön eettiset säännöt (2005), jotka on laatinut Kansainvälinen museoneuvosto ICOM (International Council of Museums). Eettinen säännöstö heijastaa kansainvälisen museoyhteisön yleisesti hyväksymiä periaatteita. Museokokoelmat muodostavat merkittävän julkisen perinnön, jolla on erityisasema lain edessä ja jota kansainvälinen lainsäädäntö suojaa.

Museotyön kivijalka ovat kokoelmat, joiden varaan ja ympärille museon muu toiminta rakentuu. Museokokoelmat vaativat ympärivuotista hoitoa, luettelointia ja järjestämistä. Pomarkun kotiseutumuseon kokoelmakäsikirja on laadittu kokoelmahallinnan tueksi, ja se ohjaa konkreettisesti museon toimintaa. Kokoelmaohjelman tarkoituksena on antaa kuvaus kokoelmien historiasta ja nykytilasta, sekä määritellä kokoelman painopisteet ja kokoelman kartuttamisen perusteet.

Kokoelmakäsikirjassa määritellään museon suhde kokoelmaansa: siihen kirjataan museon velvollisuudet kokoelmaa kohtaan ja kuvaillaan ja määritellään kokoelmakäytännöt sekä museon tallennustehtävä. Kokoelmakäsikirja on museon työkalu, joka mahdollistaa suunnitellun ja tavoitteellisen museotyön. Se parantaa kokoelmatyön laatua ja suuntaa niukkoja resursseja tärkeiksi määriteltyihin kohteisiin. Kokoelmakäsikirja prosessikuvauksineen toimii myös perehdytysohjeena museon uusille työntekijöille.

Kokoelmaohjelman on laatinut vuonna 2026 kotiseutumuseon hanketyöntekijä Iida-Milla Saarinen. Kokoelmaohjelman tekoa on ohjannut intendentti Akuliina Aartolahti Satakunnan Museosta. Kokoelmaohjelma on luonteeltaan olosuhteiden ja käytäntöjen mukaan muuttuva asiakirja, mistä johtuen kokoelmaohjelma tarkastetaan ja tarvittaessa päivitetään viiden vuoden välein.

Pomarkkulaista talonpoikaisasumista.

2. Museotoiminnan tarkoitus ja tavoitteet

Museon tehtävänä on tallentaa esineellistä kulttuuria Pomarkun alueella ja näin säilyttää ja vaalia paikallista historiaa. Se toimii paikkakunnan muistin paikkana sekä vahvistaa paikkakunnan identiteettiä. Kotiseutumuseo toimii yhteistyössä Satakunnan maakuntamuseon ja opetustoimintaa harjoittavien laitosten kanssa. Toiminta-alueena on Pomarkun kunta.

Museon toimintaan kuuluu kokoelmien esittely sekä niiden hoito, ylläpito ja paikallishistorian opettaminen. Museo on avoinna yleisölle kesäisin n. kuukauden ajan, ja muina aikoina sopimuksesta. Museon sisältöjä on saatavilla verkossa Emuseo-palvelussa sekä osa kokoelmasta on julkaistu Finna-palvelussa. Pomarkun koululaiset vierailevat museossa eskareina, 3. sekä 6. luokkalaisina. Eri ikäryhmille on omat sisältönsä, jotka tutustuttavat ikätasoisesti oman paikkakunnan historiaan sekä museotyöhön ja sen merkitykseen.

Ihmiset ovat vuosikymmenien aikana lahjoittaneet museolle kokoelmissa olevat esineet, valokuvat ja arkistomateriaalin. Museo säilyttää esineistöä, jotta nykyiset ja tulevat Pomarkkulaiset ymmärtäisivät historiaansa ja jotta koululaisilla olisi käsitys esivanhempiensa elämästä. Museo on aineistoa vastaanottaessaan sitoutunut säilyttämään niitä turvallisesti tuleville sukupolville.

3. Kokoelmatehtävä

Kokoelman tarkoitus on tallentaa ja säilyttää Pomarkun alueen historiaan ja entisajan elämiseen liittyvää esineistöä. Aikarajana on suunnilleen vuosi 1970. Kokoelman painotuksena on talonpoikaiselämään ja -arkeen liittyvä esineistö, sekä ammatinharjoittaminen ja elinkeinot.

Talonpoikauskulttuuria tallennetaan teollistumista edeltävältä ajalta, painotuksena 1800-luku ja 1900-luvun alku. Pomarkkulaisen elinkeinoelämän ja teollistumisen aika sijoittuu n. vuosiin 1930-1970, joilta esineistöä tallennetaan. Tallentamista voidaan tehdä 1970-lukua pidemmällekin, mikäli yritys on ollut merkittävä Pomarkussa (esim. Pomarfin).

Esillä museossa on jokapäiväiseen elämään liittyneitä käyttötavaroita, kuten koti- ja ruokatalousvälineitä, käsi- ja puhdetöihin liittyntä esineistöä sekä metsästys- ja kalastusvälineitä. . Pomarkun elinkeinoja on esitelty polkupyörän valmistuksesta kampaamoon. Kokoelmiin kuuluu lisäksi paljon kouluaiheista esineistöä, koska rakennus on vanha kansakoulu. Sota-ajat ja Lotta-järjestö ovat myös saaneet omat sisältönsä näyttelyyn. Näyttely on uusittu vuonna 2020.

4. Kokoelmahistoria

Kotiseutumuseo on perustettu ja aloittanut toimintansa vuonna 1963 Risto Landvikin toimesta. Kokoelmat karttuivat pääosin lahjoituksina paikkakuntalaisilta, mutta esineistöä on aikojen saatossa hankittu myös ostamalla. Pääosa esineistöstä on arkielämään liittyvää tavaraa.

Museo toimi aluksi Pitkäkujan varrella olevassa vanhassa kruununmakasiinissa. Kun kirkonkylän vanha kansakoulurakennus peruskorjattiin 1980, kotiseutumuseo löysi paikkansa sieltä ja pääosa esineistöstä siirrettiin rakennuksen eteläosaan entiselleen jätettyihin alakerran luokkahuoneisiin. Rakennuksen pohjoisosa kunnostettiin nuorisotiloiksi. Uuden museon avajaiset pidettiin 4.9.1983. Vanhassa kruununmakasiinissa säilytetään edelleen osaa kokoelmasta sekä isokokoisempia museoesineitä, kuten rekiä, kärryjä, sekä peltotyö- ja palokalustoa.

2000-luvun lopussa nykyinen ala-asteen koulurakennus oli saneerauksessa ja koulun opetusta oli mm. museon tiloissa. Sen jälkeen yhdessä museohuoneessa oli väliaikaisesti kudontatila vuoteen 2018 asti. Muissa museon tiloissa (alakerran isoin luokkahuone ja käytävä) perusnäyttely uudistettiin vuonna 2012 Museoviraston avustuksella. Vuonna 2018 kunnan työpaja aloitti rakennuksen muissa tiloissa remontin ja järjestelyitä, jonka myötä myös yläkerran tiloja annettiin käyttöön museolle.

Näiden muutosten myötä museon perusnäyttely piti jälleen uudistaa, ja keväällä 2020 Pomarkun kotiseutumuseolle myönnettiin hankeavustus uudistamistyötä varten. Kesän 2020 aikana kartoitettiin museon kokoelma, toteutettiin uuden näyttelyn käsikirjoitus, uudistettiin kokonaisvaltaisesti alakerran perusnäyttely ja ideoitiin tulevia vaihtuvia näyttelyitä sekä työpajatoimintaa. Uuteen perusnäyttelyyn saatiin rakennettua entistä selkeämpi tarina. Uudistuksen yhteydessä ideoitiin perusnäyttelyyn linkittyvä osallistava ja aktivoiva kokeiluhuone museon yläkertaan ja siirrettiin sopivaa materiaalia museon käyttökokoelmaan ja työpajojen tarvikkeiksi.

Näyttelyssä on esillä Pomarkkulainen erikoisuus, yhdestä puusta koverrettu haapio.

5. Kokoelmien nykytila

Kokoelmissa on n. 1100 esinettä, joista suurin osa on luetteloituna Museumplus-tietokannassa. Museoviraston avustuksella kokoelmat digitoitiin vuosina 2012–2014 ensin Webmusketti-tietokantaan, josta kokoelmat myöhemmin siirtyivät MuseumPlussaan. Tiedot ovat osittain puutteellisia. Luettelointia ja täydennystä jatketaan sopivien hankkeiden puitteissa. MuseumPlussan siivous aloitettiin hankkeessa vuonna 2026. Valokuvakokoelmasta on luetteloitu 61 kuvaa, jotka sijaitsevat museotilassa. Kotiseutuarkistossa olevia kuvia ei ole luetteloitu.

Kokoelmasta suurin osa sijaitsee esillä kotiseutumuseon näyttelytilassa. Loput näyttelytilan irtaimistosta ovat varastoituna samassa tilassa olevissa kaapeissa. Museo on ympäri vuoden lämmitetty, lukollinen ja asianmukaisesti hoidettu museotila. Esineet suojataan valolta pimennysverhoilla ja esineistön kuntoa seurataan silmämääräisesti, mutta varsinaista olosuhdevalvontaa ei ole. Isokokoiset museoesineet (mm. reet, kärryt, peltotyökalusto, paloruiskut yms.) säilytetään vanhassa kruununmakasiinissa. Kruununmakasiini on vähemmällä huollolla eikä siellä ole lämmitystä eikä sähköä. Kruununmakasiini tarvitsisi kunnostusta ja esineet läpikäyntiä, mutta siihen ei ole tällä hetkellä resursseja.

Museotilassa suurin osa esineistä on kosketeltavissa, ja yleisöä ohjeistetaan kyltein. Esineiden kunto vaihtelee, mutta näyttelyssä olevat esineet ovat pääosin hyväkuntoisia. Museolla ei ole resursseja esineiden säännölliseen puhdistukseen. Makasiinissa olevat esineet ovat huonommassa kunnossa, niissä on mm. tuholaisvaurioita, sillä olosuhteet ovat huonot ja esineet ovat alttiimpia vaurioitumiselle. Makasiinissa ei ole myöskään säännöllistä seurantaa, mutta esineet ovat lukkojen takana.

Museo on kiinni suurimman osan vuodesta, joten kokoelmien saavutettavuus yleisölle on rajoitettua. Kokoelmien ja museon sisältöjen digitaalista saatavuutta on parannettu viime vuosina hankkeiden kautta. Vuonna 2023 hankkeessa museon sisältöjä avattiin paikallismuseoiden Emuseo-palveluun, ja 2026 kuratoitu kokoelma julkaistiin Finnassa.

Inventointi tehty viimeksi vuosina 2012–14, ja perusnäyttelyn uusimisen yhteydessä esineistöä käytiin läpi vuonna 2020. Uutta esineistöä tullut sen jälkeen vähän, joten tarvetta inventoinnille ei tällä hetkellä ole.

Pomarkun tunnetuin yritys on kenkiä valmistava Pomarfin.

6. Kokoelmien hallinta

6.a. Objektin liittäminen kokoelmiin

Kokoelmaa kartutetaan vain lahjoituksin ja passiivisesti. Museo ottaa vastaan ainoastaan aineistoa, joka kuuluu museon tallennusalueeseen ja on riittävän hyvässä kunnossa sellaisenaan. Päätöksen esineen ottamisesta kokoelmaan tekee kirjastopäällikkö tai museon hankityöntekijä perustuen alla oleviin kriteereihin.

Tallennuskriteerit:

- esine liittyy keskeisesti Pomarkkuun
- esineestä on hyvät taustatiedot (milloin, missä ja kuka valmistanut tai käyttänyt)
- esine on kokonainen ja suhteellisen hyväkuntoinen
- vastaavaa esinettä ei kokoelmassa ole ennestään (huom. samaa esinettä voidaan ottaa kokoelmaan siinä tapauksessa, jos siitä on erityisen paljon taustatietoa tai sillä on muuten erityinen tarina)
- esineelle löytyy säilytyspaikka museon tiloista, ensisijaisesti siten, että se saadaan pysyvästi esille näyttelyyn. (varastotilat ovat rajalliset ja täynnä, makasiini ei säilytyskelpoinen)
- esineellä on hyvät säilymisen edellytykset, se on pitkäaikainen ja turvallinen säilyttää (Esimerkiksi kirjoja ja tekstiilejä harkittava tarkkaan, kirjoista vain harvinaiset, tekstiilien säilyttäminen ongelmallista (arkoja valolle yms), joten niiden sijoittelu pitää harkita tarkkaan. Yleistä teknologiaa ei tallenneta, ellei liity oleellisesti teollisuuteen tai elinkeinoihin)
- aikarajaus: esine on valmistettu ennen vuotta 1970 (huom. talonpoikaiselämään liittyvät esineet: painoituksena 1800-luku ja 1900-luvun alku. Elinkeinoelämä vuoteen 1970, myöhemminkin valmistettuja voidaan harkita, esim. Pomarfin)
- esine täydentää oleellisesti Pomarkun museon kokoelmaa. Huomioidaan painopistealueet: agraariyhteiskunta, talonpoikaiskulttuuri, elinkeinoelämä, koulu, sota-ajat
- etusijalla esineet, joita museo voi hyödyntää toiminnassaan, esim. näyttelyssä, opetuksessa, tutkimuksessa tai digitaalisissa sisällöissä.

Jos esine täyttää tallennuskriteerit, se voidaan ottaa museon kokoelmiin. Päätöksen esineen ottamisesta kokoelmiin tekee ensisijaisesti kirjastopalvelupäällikkö, mutta hankkeen ollessa käynnissä päätösvalta voi siirtyä hankityöntekijälle. Satakunnan museosta pyydetään konsultointia tarvittaessa.

Esineen vastaanoton yhteydessä täytetään luovutus sopimus (liitteenä), jossa esineen lahjoittaja allekirjoituksellaan luovuttaa esineen ja sen omistusoikeuden museolle. Sopimukseen kirjataan myös esineen historiatiedot ja määritellään, voidaanko aineistoa käyttää julkisesti (esim. valokuvat). Kirjastopalvelupäällikkö vastaa sopimusten säilytyksestä kunnantalolla. Uudet esineet pakataan huolellisesti tai viedään museolle tyhjiin tiloihin (karanteeni) odottamaan luettelointia. Fyysisiä luettelointikortteja ei enää tehdä museolle.

Esine pyritään numeroimaan ja luetteloimaan mahdollisimman pian vastaanotosta. Käytännössä luettelointi on kuitenkin hanketyöntekijän vastuulla, ja sitä voidaan tehdä vain sellaisten hankkeiden yhteydessä, jossa hanketyöntekijä on käynyt MuseumPlus-koulutuksen. Jos hankkeita tai koulutuksen käyntyä hanketyöntekijää ei ole saatavilla, uusien esineiden luettelointi voidaan ostaa ostopalveluna kerran vuodessa. Luetteloinnin yhteydessä esine puhdistetaan, siihen merkitään tunnistenumero lähtemättömällä tavalla ja se sijoitetaan sille suunnitellulle pysyväälle paikalle museoon.

6.b. Objektin käsittely ja säilyttäminen

Museoesineet säilytetään kotiseutumuseon tiloissa, suurin osa esillä näyttelytilassa. Näyttelytiloissa on kaksi kaappia, joihin loput esineet ovat varastoituna. Isommat esineet säilytetään vanhassa kruununviljamakasiinissa, jossa ei ole lämmitystä. Valokuvakokoelmaa säilytetään asianmukaisesti kunnanarkistossa.

Kotiseutumuseossa on esineiden säilyttämiseen soveltuvat tilat, ja tiloissa on peruslämpö vuoden ympäri. Museon esineitä ei tarvitse siirtää eikä koskea. Esineitä kosketaan ainoastaan inventointien, siivoamisen tai järjestelytöiden yhteydessä. Kokoelmia käsitellään ainoastaan nitiilihansikkaat kädessä. Esineitä liikutellaan ylipäättään mahdollisimman vähän ja ainoastaan kokoelmista vastaavien henkilöiden luvalla. Museon ollessa suljettuna ikkunat suojataan rullaverhoilla.

Keväällä ennen museon avaamista näyttelytilat tarkastetaan silmämääräisesti ja siivotaan talven jäljiltä. Tarvittaessa näyttelytilojen tasot puhdistetaan hansikkaita ja suteja käyttäen. Siivouksen yhteydessä tarkastetaan rakennuksen yleiskunto. Kesäkauden lopuksi suoritetaan jälleen siivous, jonka yhteydessä tehdään myös näyttelyn silmämääräinen tarkastus. Näyttelyn esineet sekä tilat on muina aikoina myös hyvä tarkastaa siellä käydessä. Museolla on tyhjiä tiloja, joita voi tarvittaessa käyttää karanteenitiloina, mikäli havaitaan tuholaisvaurioita. Esineiden käsittely- ja siivousohje löytyy tämän käsikirjan liitteenä sekä kotiseutumuseon vastaanottotiskiltä.

Muutamia esineitä on aikojen saatossa konservoitu, mutta tällä hetkellä konservoinnille ei ole tarvetta.

Pomarkku oli tunnettu nikkariperinteestään.

6.c. Kokoelmien luettelointi ja inventointi

Suurin osa kokoelmasta on luetteloitu ja digitoitu MuseumPlus-tietokantaan. Tämän lisäksi museolta löytyy fyysiset paperikansiot, joihin on luetteloitu esineistö numeroon 983 asti. Alkuperäiset (v.1963 lähtien tehdyt) luettelointikortit sekä -kirjat säilytetään kotiseutuarkistossa kunnantalolla.

Pääosa kokoelmasta on luetteloitu sähköisesti Satakunnan Museon kokoelmahallintajärjestelmään. Digitointi tehtiin vuosina 2014–2015 WebMuskettiin, josta se siirtyi automaattisesti MuseumPlus-järjestelmään. N. 1100 esineen kokoelmasta on luetteloimatta n. 200 esinettä. Kaikki tulevat luetteloinnit tehdään pelkästään sähköisesti, mutta luovutus sopimukset säilytetään paperisena kunnantalolla.

Luettelointia voidaan tehdä ainoastaan ulkopuolisen rahoituksen turvin. Käytännössä luettelointia tekee hanketyöntekijä, jos hänellä on kokoelmahallintakoulutus ja luettelointi liittyy hankkeen sisältöön. Tällä hetkellä ensisijainen tarve olisi saada 200 puuttuvaa esinettä luetteloitua, sekä siivottua tietokanta järjestelmävaihdoksen jäljiltä. Tämä on aloitettu hankkeessa vuonna 2026. Tietokannan tiedot ovat myös osittain puutteellisia verrattuna kokoelmakortistoon, joten tietokannan esinetietoja pitäisi täydentää. Kotiseutuarkistossa olevia valokuvia ei myöskään ole luetteloitu sähköisesti. Luettelointia voidaan harkita tehtäväksi myös ostopalveluna kerran vuodessa.

Inventointi on viimeksi tehty vuosina 2014-15 ja perusnäyttely uusittu vuonna 2020. Inventointitarvetta ei tällä hetkellä ole, sillä uutta esineistöä on tullut vähän.

6.d. Poistot kokoelmista

Jotta museo rajallisista resursseista huolimatta voisi vastata myös kokoelmatyön tuleviin haasteisiin, on kokoelmien sisältöä voitava tarvittaessa arvioida uudelleen myös kriittisesti. Arvotukset ja painopisteet muuttuvat vuosien kuluessa, eikä kaiken kokoelmiin liitetyn aineiston säilyttämiselle välttämättä ole enää perusteita.

Nykyään myös poistot kokoelmista ovat yksi kokoelmien hoidon ja hallinnan työkalu. Museon tulee kuitenkin aina huolehtia siitä, että kokoelmapoistot tehdään harkiten ja yhteisten sääntöjen mukaan.

Kokoelmapoistoja ohjaavat ICOM:in eettisissä säännöissä määritellyt periaatteet. Museolla tulee esimerkiksi olla täysi ymmärrys poistettavaksi aiotun objektin merkityksestä sekä lailliset valtuudet poistoon, eli omistussuhteista ei saa olla epäselvyyttä. Poistojen tulee olla perusteltuja, eikä niiden lähtökohtana saa olla esimerkiksi kaupallinen hyötyminen. Kukaan museon palveluksessa oleva tai tämän lähiomainen ei myöskään saa hyötyä museo-objektin poistosta.

Jotta poisto voidaan tehdä, täytyy poistettavaan esineeseen käyttää aikaa ja resursseja. Museo-objektin poiston pitääkin olla työläs prosessi, jota ei tehdä kevein perustein. Jotta poistoa voidaan harkita, täytyy poiston kriteerien täytyä. Yleensä näistä kriteereistä täytyy useita, mutta joissain tapauksissa riittää vain yksikin kriteeri. Esimerkiksi, jos esine on vaaraksi muille esineille tai työntekijöille, se voidaan poistaa ilman että muut kriteerit täyttyvät. Yleensä tärkeimpänä poistojen syynä on esineen huono kunto tai säilyvyys.

Poiston kriteerit:

Esineen poistoa kokoelmista voidaan harkita seuraavista syistä:

- Esineen kontekstitiedot puuttuvat ja museon kokoelmista löytyy samanlaisia esineitä, joiden kontekstitiedot ovat tallessa.
- Kokoelmassa on useita samanlaisia esineitä.
- Esine on museon aihepiirin kannalta merkityksetön, mutta se voidaan siirtää jonkun muun museon kokoelmiin, minne se paremmin soveltuu.
- Esineen huono kunto:
 - o Sitä ei voi konservointitoimenpiteillä pelastaa
 - o Se hajoaa kemiallisesti
 - o Se on vaaraksi muulle kokoelmalle tai sen käyttäjille
 - o Esine on vahingoittunut niin, että sillä ei ole museaalista arvoa
 - o Esineestä on säilynyt vain epäoleellinen fragmentti.
- Esineen säilyttäminen tai hoito on esim. sen koon tai huonon kunnon vuoksi museolle taloudellisesti mahdotonta.
- Esine on tuhoutunut, kadonnut tai varastettu.

Poistoprosessi:

Myös poiston tekeminen noudattaa tiettyä kaavaa, jotta esineitä ei poisteta huolimattomasti. On tärkeää, että poistosta jää riittävät dokumentit, joista käy ilmi poistopäätös sekä poiston periaatteet. Museon pitäisi pystyä perustelemaan myös tuleville asiakkaille se, miksi joku esine on poistettu kokoelmasta. Tämä ei ole mahdollista, ellei poistoja ole dokumentoitu riittävän hyvin. Juuri kokoelmapoistoihin liittyy suuri riski siitä, että yleisö menettää luottamuksensa museoon ja siksi niiden kanssa on oltava huolellinen.

Ruoanlaittotarvikkeita

Poistoissa noudatetaan seuraavaa prosessia:

- Museon työntekijä tekee ehdotuksen poistosta. Poistoehdotukseen hän kirjaa syyt (poiston kriteerit) joiden perusteella hän ehdottaa poistoa.
- Poistopäätöksen tekee museotoiminnasta vastaava henkilö.
- Poiston perusteet kirjataan poistolomakkeelle. Poistolomakesäilytetään kokoelmatietojen yhteydessä.
- Tieto poistosta kirjataan esineen luettelointitietoihin. Esineen tietoja ei hävitetä tai poisteta luettelosta.
- Esine dokumentoidaan: olemassa olevat tiedot täydennetään, mikäli niissä on puutteita ja mahdolliset muutokset kirjataan esineen tietoihin (esimerkiksi mikäli esine on hajonnut tms.). Siitä voidaan myös ottaa valokuva ja liittää se kokoelmatietoihin.
- Mikäli esine on digitoitu, esineen tiedot tarkistetaan ja tarvittaessa täydennetään (esimerkiksi uudella valokuvalla). Poisto kirjataan esineen tietoihin, mutta esinettä tai sen tietoja ei poisteta kokoelmahallintajärjestelmästä.

Itse esine poistetaan kokoelmasta joko:

- siirtämällä toiseen museoon tai muuhun julkiseen kokoelmaan
- palauttamalla lahjoittajalle
- siirtämällä museon käyttökokoelmaan tai rekvisiitaksi
- lahjoittamalla tai myymällä yksityiselle toimijalle tai yritykselle
- tuhoamalla kokonaan. Erityisesti esineen myyminen vaatii perusteellista harkintaa.

Museokokoelmat eivät lähtökohtaisesti ole kaupan, ja riskinä voi poistotilanteessa olla yleisön luottamuksen menetys. Tilanteessa, jossa esineelle ei löydy parempaa sijoituspaikkaa muista kokoelmista, voi myyminen kuitenkin olla lopullista tuhoamista parempi vaihtoehto. Joka tapauksessa kokoelmapoiston myynnistä saatavat tulot on eettisten sääntöjen mukaan käytettävä museon kokoelmien hyväksi. On myös erittäin tärkeää, että kaikista poistetuista esineistä hävitetään museon esinenumero ja mikäli esine tuhotaan ei tunnistettavia esineitä tai niiden osia hävitetä museon roskiksen kautta, jossa ne saattaisivat olla löydettävissä.

Kotiseutumuseo sijaitsee vanhassa kansakoulussa

7. Kokoelmien käyttö

7.a. Kokoelmien käyttö ja käyttäjät

Museo on avoinna yleisölle kesäisin noin neljä viikkoa, jolloin palkataan nuori kesätyöntekijä avoinnapitoon ja oppaaksi. Museo voi olla auki myös tapahtumapäivinä, ja muina aikoina museoon on mahdollista päästä erikseen sovittaessa. Vierailijoina museossa käy paikallisia ja matkailijoita, joista monilla on ennestään jonkinlainen suhde Pomarkkuun tai heidän sukuaan on sieltä kotoisin. Museon ensimmäinen kerros on esteetön, mutta yläkerrassa sijaitseva sota-aikaa käsittelevä osio, kokeiluhuone ja vaihtuvien näyttelyiden huone ei ole. Museoon on aina ilmainen sisäänpääsy.

Museo tekee yhteistyötä Pomarkun koulun kanssa. Eskarit, 3. ja 6. luokkalaiset vierailevat museossa vuosittain. Eri luokka-asteille on suunniteltu omat sisällöt ikätason mukaan. Tarkoituksena on tutustuttaa lapset omat paikkakunnan historiaan, vahvistaa omaan paikkakuntaan kuulumista, sekä kertoa museotyöstä ja sen merkityksestä. Lisäksi kouluyhteistyötä pyritään tekemään aina hankkeiden puitteissa muillakin luokka-asteilla, mikäli se soveltuu hankkeen sisältöön.

Museolla on myös lainattavissa lapsille suunnattu museolaukku. Se sisältää erilaisia tehtäväaineistoja ja kysymyskortteja keskustelun herättämiseen sekä muuta sisältöä, jonka avulla kulttuuriperinnön äärelle voi päästä missä tahansa ryhmässä ja tilassa ilman museovierailua tai museo-opasta.

Viime vuosina on kokoelmien digitaalista saatavuutta ryhdytty parantamaan hankkeiden kautta. Vuoden 2023 hankkeessa tuotettiin digitaaliset sisällöt ja ääniopastukset Emuseo-palveluun. Sisältöjä löytyy lapsille ja aikuisille, ja niitä voi käyttää joko museovierailun tukena tai kokonaan digitaalisena ajasta ja paikasta riippumatta.

Vuoden 2026 hankkeessa toteutettiin kokoelmien kuratointi ja valittujen kokonaisuuksien siirto Finna-palveluun, jossa kokoelmat ovat saatavissa verkossa julkisesti. Finnaan on tarkoitus julkaista tulevaisuudessa lisää esineistöä, kun se rahoituksen puitteissa on mahdollista.

7.b. Kokoelmien käyttö: lainaaminen

Kokoelmissa olevia esineitä voidaan tapauskohtaisesti lainata toisille museoille tai yhteisölle näyttelykäyttöön. Yksityishenkilöille lainoja ei pääsääntöisesti anneta. Lainoista tehdään aina kirjallinen lainasopimus (liitteenä), jonka kirjastopalvelupäällikkö allekirjoittaa. Alkuperäisiä valokuvia ei lainata, mutta niistä voidaan tehdä digitaalinen kopio lainaajan kustannuksella. Ennen lainausta esineen kunto tarkistetaan ja esine valokuvataan. Lainaaja on vastuussa lainaamisesta koituvista kustannuksista. Palautuksen yhteydessä tarkistus uusitaan ja mahdolliset vauriot kirjataan. Lainaaja vastaa esineeseen tulleista vaurioista.

8. Kokoelmien tulevaisuus ja kokoelmatyön tavoitteet

Kokoelmat on tarkoitus säilyttää tuleville sukupolville. Resurssit ovat pienet, eikä kokoelmaa ole mahdollista siivota tai huoltaa vuosittain, mutta säilytystilat museossa ovat asianmukaiset. Kirjastopalvelupäällikkö vastaa käytännössä yksin museon ylläpidosta, eikä Pomarkussa ei ole yhdistyksiä, jotka olisivat kiinnostuneita toiminnasta. Muita työntekijöitä museolla on kesäisin avoinnapitoon palkattu nuori kesätyöntekijä, sekä 2-3 vuoden välein museolla työskentelevä ammatillinen hanketyöntekijä, joka on saatu palkattua noin kolmeksi kuukaudeksi kerrallaan museoviraston avustuksella.

Kokoelmat on suurimmilta osin digitoitu ja inventoitu hankkeissa vuosina 2012-20. Tällä hetkellä tavoitteena kokoelmien osalta on jatkaa niiden julkaisemista Finna-palvelussa, mikä lisää kokoelmien saavutettavuutta. Seuraavaksi olisi tarve saada digitointi loppuun ja täydentää tietoja Museumplus-tietokantaan, sillä siellä olevat esinetiedot ovat osin puutteellisia. Nämä aloitettiin hankkeessa 2026. Työtä on mahdollista jatkaa vain ulkopuolisen rahoituksen turvin.

Museoon kuuluu vaihtuvien näyttelyiden huone. Resurssit ovat pienet, mutta näyttelytilassa on tavoitteena pitää vaihtuvia näyttelyitä, kun siihen on mahdollisuus. Tilassa voisi esimerkiksi toteuttaa yhteistyönäyttelyitä tai esitellä museon omaa kokoelmaa, joka ei ole muuten esillä näyttelyssä.

Kruununmakasiinissa olevat esineet ovat käytännössä ilman huoltoa ja lämmitystä. Makasiini tarvitsisi kunnostusta ja siivousta ja siellä olevat esineet tulisi järjestää ja tarkistaa, mutta tähän ei tällä hetkellä ole resursseja.

Pomarkun keskusta vuosina 1889-90.